

Elkonsumenten och jämförpris

Elkonsumenten har en viktig roll när framtidens elmarknad utvecklas. Utmaningarna är dock många för att skapa goda förutsättningar på marknaden. Betydelsen av elpriset när elavtal tecknas gör att jämförpriset har en central funktion. Men hur det presenteras för elkonsumenten är avgörande för förståelse och användning av uppgiften. Det visar en studie från Konsumentverket.

Jämförpris för elavtal¹ är en uppgift som ska underlätta för elkonsumenten att jämföra totalpriset mellan olika erbjudanden. Utifrån prisinformationslagen² ansvarar Konsumentverket för föreskriften¹, med tillhörande vägledning, om jämförpris för elavtal. Dessa beskriver för elhandelsföretag hur uppgiften ska beräknas och redovisas i sin marknadsföring.

Elmarknaden är under ständig utveckling och nya avtalsformer tas fram. Under 2024 utreder Konsumentverket hur föreskriften och vägledningen kan kompletteras för avtal med dynamisk prissättning, det som kallas timprisavtal.

I den här sammanställningen presenterar Konsumentverket en aktuell lägesbild av konsumenters förståelse och användning av jämförpris för elavtal.

Vad är jämförpris för elavtal?

Jämförpriset¹ uttrycks som en totalkostnad per kilowattimme. Priset inkluderar alla kostnader och redovisas för tre elförbrukningstyper. Uppgifterna visas i samband med elhandelsföretagets marknadsföring och egna prisuppgifter.

Bakgrund

Elkonsumenten står inför en komplex och dynamisk marknad när de navigerar mellan elhandelsföretag och olika elavtalsformer. Utgiften har också stor betydelse för många ekonomer. Utmaningarna för elkonsumenten är väldokumenterade, bland annat visar Konsumentverkets årliga bevakning³ att elmarknaden är en svår marknad för alla. Det upplevs särskilt svårt av kvinnor, de som tecknar elavtal för första gången och andra sårbara konsumentgrupper.

Om studien

Syftet med studien är att belysa elkonsumenters allmänna kännedom, förståelse och användning av jämförpris för elavtal. Studien har också använts för att utvärdera olika förslag till en ny beräkningsmodell för jämförpris för elavtal med dynamisk prissättning (timprisavtal).

Studien har genomförts med både kvalitativ och kvantitativ metod av undersökningsföretaget Origo Group, på uppdrag av Konsumentverket.

Delstudie 1, med kvalitativ metod

I februari 2024 genomfördes fyra digitala fokusgrupper med totalt 16 personer. Deltagarna tillhörde målgruppen för elavtal med timpris. Två fokusgrupper genomfördes med deltagare som bedömde sig själva som kunniga om elmarknaden, två grupper genomfördes med mindre kunniga deltagare. Två av grupperna genomfördes med en mix av män och kvinnor, och två av grupperna bestod endast av kvinnor respektive enbart män. Rekrytering skedde via webbpanel.

Delstudie 2, med kvantitativ metod

Datainsamling skedde mellan 26 februari och 6 mars 2024 via webbpanel. Inbjudan till enkäten var fördelad efter kön, ålder och region enligt befolkningsstrukturen i Sverige, allmänheten 18 år och äldre. 522 elkonsumenter, med ansvar eller delat ansvar för hushållets elavtal, besvarade enkäten.

Sammanfattning

Svårt att jämföra elavtal

Varannan elkonsument upplever att de har låg kunskap generellt om elavtal, ännu fler upplever att det är svårt att jämföra elpriser. Upplevelsen att det är svårt att vara elkonsument är utbredd inom alla konsumentgrupper, men vanligare hos kvinnor än män.

Många använder jämförelsesajter för att skaffa sig information. Avtalstyp väljs ofta före elhandelsföretag.

Jämförpriset bedöms som användbart, trots att det inte är så välanvänt

Få konsumenter känner till kravet på jämförpris och utan en förklaring har många svårt att förstå hur jämförpriset är uträknat. Samtidigt finns det ett stort behov av att kunna göra prisjämförelser. Det är svårt att förstå jämförprisets roll; att det endast är ett verktyg vid tecknande av avtal och för de som exempelvis väljer elavtal med timpris att det inte är en garanti för vad de senare kommer att få betala.

Långa förklaringar om jämförpriset och begrepp som spotpris och kilowattimme är svåra för många att förstå och ta till sig, i synnerhet för personer med språk- och lässvårigheter.

Majoriteten (57 procent) uppger att uppgiften om jämförpris gör det enklare att jämföra elpriser mellan olika elhandelsföretag. Färre (29 procent) uppger att de har använt uppgiften.

Förklaringstext uppskattas

Det finns för- och nackdelar för olika konsumentgrupper med olika sätt att redovisa ett jämförpris för elavtal.

De konsumenter som redan har en god kunskap om elmarknaden ser fördelen att ha ett jämförpris där påslaget är specificerat. Konsumenter med lägre kunskap kan tycka att den extra informationen gör det allt för komplext att ta till sig informationen.

En kort textförklaring, som komplement till jämförprisuppgifterna, uppskattas av alla konsumentgrupper.

Följande avsnitt redovisar resultatet av studien i mer detalj.

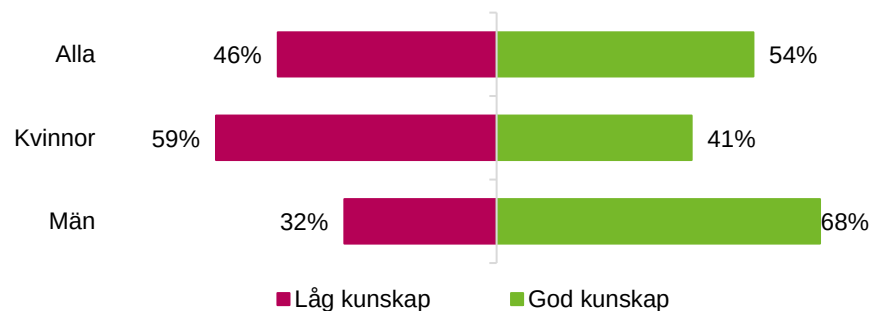
Allmänt om att teckna elavtal

Fokusgrupperna visar att kunskapsnivån om elmarknaden generellt är låg. Elmarknaden upplevs som komplicerad med flera aktörer – elnätsföretag och elhandelsföretag – och det är svårt att förstå hur den hänger ihop. Det är många som har låg tillit till elhandelsföretagens marknadsföring, vilket även påverkar jämförpriserna då flera tror att det tillkommer avgifter.

Varannan elkonsument upplever att de generellt har låg kunskap om elavtal, fler kvinnor än män bedömer sin kunskap som låg (59 procent respektive 32 procent). Under fokusgrupperna framgick det att flera av deltagarna tycker det är svårt att förstå de olika avtalstyperna, flera har missuppfattat vad elavtal med timpris är.

Kunskapsnivån om elavtal skiljer sig åt mellan kvinnor och män

Fråga: Vilken kunskapsnivå anser du dig ha generellt om elavtal?

Information: 522 elkonsumenter, procentandelarna omräknat utan svaren vet inte (4 %).

Sju av tio kvinnor och åtta av tio män i den kvantitativa studien uppger att de har varit aktiva i någon grad på elmarknaden de senaste två åren: de har tecknat eller tecknat om hushållets elavtal, jämfört olika elhandelsföretag men valt att inte byta eller funderat på att byta men inte gjort det än.

Två av fem elkonsumenter uppger att de har jämfört pris mellan olika elhandelsföretag de senaste två åren. Majoriteten av dessa (sju av tio) uppger att de använde en prisjämförelsesajt.

Från fokusgrupperna framgick det att pris är den viktigaste aspekten för många vid val av elhandelsföretag, men för vissa är miljöaspekten avgörande. Uppsägningstid är en annan viktig parameter.

”Tycker att det kan vara lite av en djungel. Man måste aktivt titta och välja”
Man, 59 år

Kunskapen om elavtal är låg

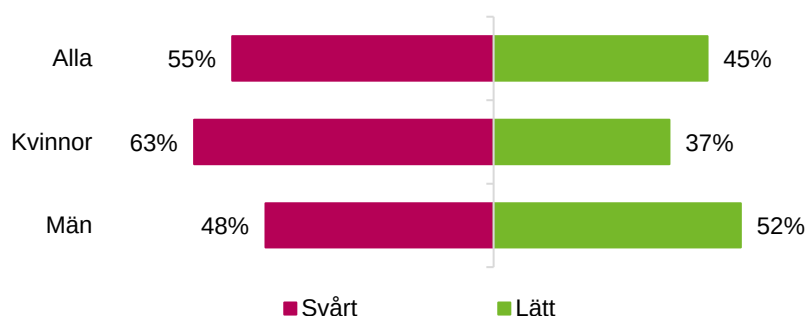
Prisjämförelsesajter har stor inverkan på beslutet

Det framgick också att avtal som går ut och erbjudanden från elhandelsföretag var de främsta skälen till att konsumenterna ser över sina elavtal. Avtalstyp väljs ofta före elhandelsföretag.

Varannan elkonsument upplever att det är svårt att jämföra elpriser (63 procent för kvinnor och 48 procent för män). En hög andel kvinnor svarar vet inte på frågan (22 procent för kvinnor och 6 procent för män).

Varannan upplever att det är svårt att jämföra elpriser

Fråga: Upplever du att det är lätt eller svårt att jämföra elpriser mellan olika elhandelsföretag?

Information: 522 elkonsumenter, procentandelarna omräknat utan svaren vet inte (14 %).

Kännedom av jämförpris för elavtal

Deltagarna i båda delstudierna fick en kortfattad förklaring och en exempelbild på jämförpriset innan de fick följdfrågor inom området.

Elhandelsföretag måste enligt lag visa sitt så kallade jämförpris för el i sin marknadsföring. Jämförpriset ska visas bredvid företagets egna prisuppgifter. Jämförpriset är till för att konsumenten på ett enkelt sätt ska kunna jämföra priser från olika elhandelsföretag. Jämförpriset inkluderar alla fasta och rörliga kostnader, avgifter, skatter och moms. Ett jämförpris visas för tre kundtyper som använder 2 000, 5 000 och 20 000 kwh per år. Här är ett exempel på hur det kan se ut:

Företag A

Pris	
Elpris	94,88 öre/kWh
Moms 25%	23,72 öre/kWh
Totalt elpris	118,60 öre/kWh
Månadsavgift inkl moms	39 kr/mån

Jämförpris	
2 000 kWh/år	142,00 öre/kWh
5 000 kWh/år	127,96 öre/kWh
20 000 kWh/år	120,94 öre/kWh

Nätkostnaden ingår inte.

Företag B

Pris	
Elpris	91,12 öre/kWh
Moms 25%	22,78 öre/kWh
Totalt elpris	113,90 öre/kWh
Årsavgift inkl moms	500 kr/år

Jämförpris	
2 000 kWh/år	138,90 öre/kWh
5 000 kWh/år	123,90 öre/kWh
20 000 kWh/år	116,40 öre/kWh

Nätkostnaden ingår inte.

"Vi jämförde priser via Pricerunner. Vi tog den billigaste som vi kände igen namnet på"

Kvinna, 46 år

"Jag har använt bolagens räknesnurror på respektive företags hemsida för att räkna fram mitt pris. Det underlättade. Då fick jag fram en siffra att jämföra"

Kvinna, 54 år

"Bolagen har olika benämningar och erbjudanden, t ex bonustimmar. Allt sådant behöver vara med om man verkligen ska kunna jämföra"

Kvinna, 55 år

"Grundproblemet är att bolagen tar ut extra avgifter. De ingår inte här... Det är inget konstigt med uppställningen men det skulle behöva framgå att alla avgifter ska inkluderas"

Man, 53 år

Varannan elkonsument (55 procent) har hört talas om begreppet jämförpris för el, medan majoriteten (71 procent) inte känner till att företag måste redovisa sitt jämförpris bredvid sina egna prisuppgifter. Tre av tio uppger att de har använt uppgiften om jämförpris. Användningen är mer utbredd bland de som uppger att de har gjort prisjämförelser än de som inte har gjort det (46 respektive 15 procent).

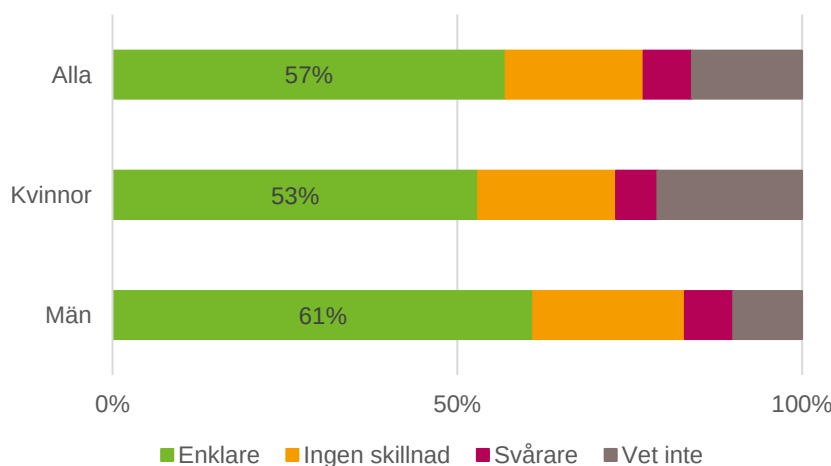
Användbarheten av jämförpris för elavtal

I fokusgrupperna hade majoriteten av deltagarna inledningsvis svårt att förstå hur jämförpriset är uträknat. Begrepp som kilowattimme och spotpris är det många som inte förstår. Flera tycker att det är komplicerat även efter en förklaring och efterlyser räkneexempel. Flera tror att det tillkommer fler avgifter utöver jämförpriset.

Tre av fem (57 procent) elkonsumenter uppger att uppgiften om jämförpris gör det enklare att jämföra elpriser mellan olika elhandelsföretag. Upplevelsen av användbarhet är mer utbredd bland de som har varit aktiva på elmarknaden än de som har varit passiva (62 respektive 45 procent).

Majoriteten bedömer jämförpriset som användbart, trots att det är inte så välanvänt

Fråga: Gör uppgiften om jämförpriset det enklare eller svårare för dig att jämföra elpriser mellan olika elhandelsföretag, eller blir det ingen skillnad?

Information: 522 elkonsumenter.

**Svårt att förstå
hur
jämförpriset
räknas fram**

*"Jag har hört
begreppet spotpris
men minns inte vad
det är"*
Man, 35 år

*"Jag tycker att
jämförpris är viktigt
för det är det
enklaste sättet att
jämföra leveransen
från två olika bolag"*
Kvinna, 60 år

Alternativa sätt att redovisa jämförpris för elavtal

Deltagare i båda delstudierna fick ta ställning till alternativa sätt att redovisa ett jämförpris för elavtal.

I 'text'-modellen fick deltagare en förklarande text tillsammans med uppgifterna om jämförpriset.

Företag A

Pris	
Elpris	94,88 öre/kWh
Moms 25%	23,72 öre/kWh
Totalt elpris	118,60 öre/kWh
Månadsavgift inkl moms	39 kr/mån

Jämförpris	
2 000 kWh/år	142,00 öre/kWh
5 000 kWh/år	127,96 öre/kWh
20 000 kWh/år	120,94 öre/kWh

Jämförpriset används för att jämföra elpriser mellan olika elhandelsföretag. Priset inkluderar alla kostnader och moms. Nätkostnaden ingår inte. Jämförpriset beräknas enligt en standard, läs mer på konsumentverket.se

I 'varav påslag'-modellen fick deltagare uppgifter om påslaget bredvid jämförpriset.

Företag A

Pris	
Elpris	94,88 öre/kWh
Moms 25%	23,72 öre/kWh
Totalt elpris	118,60 öre/kWh
Månadsavgift inkl moms	39 kr/mån

Jämförpris	
2 000 kWh/år	142,00 öre/kWh (varav påslag 36,40 öre/kWh)
5 000 kWh/år	127,96 öre/kWh (varav påslag 22,36 öre/kWh)
20 000 kWh/år	120,94 öre/kWh (varav påslag 15,34 öre/kWh)

Jämförpriset används för att jämföra elpriser mellan olika elhandelsföretag. Priset inkluderar alla kostnader och moms, påslaget är pris exklusive spotpris. Nätkostnaden ingår inte. Jämförpriset beräknas enligt en standard, läs mer på konsumentverket.se

I 'ett pris'-modellen är det endast ett jämförpris som anges.

Företag A

Pris	
Elpris	94,88 öre/kWh
Moms 25%	23,72 öre/kWh
Totalt elpris	118,60 öre/kWh
Månadsavgift inkl moms	39 kr/mån

Jämförpris	127,96 öre/kWh
------------	----------------

Jämförpriset används för att jämföra elpriser mellan olika elhandelsföretag. Priset inkluderar alla kostnader och moms. Nätkostnaden ingår inte. Jämförpriset beräknas enligt en standard och för en årsförbrukning med 5 000 kWh. Läs mer på konsumentverket.se

"Jag tycker att det är bra att det framgår att det är en lag i botten som styr hur beräkningen ska göras så att det inte är valfritt från företag till företag"

Kvinna, 54 år

"Texten är lagom lång men det är svårt att förstå vad alla kostnader innebär. Kan det specificeras eller kan man länka till en sida där man kan läsa mer om det?"

Man, 44 år

"Förklaringen gör det enklare men jag är tveksam till om alla kommer att följa detta och redovisa rätt"

Man, 53 år

"Jag tycker att det är mycket text och svåra begrepp. Det är lätt att ge upp, man orkar inte. Man vill bara veta hur mycket man ska betala till slut. Håll det enkelt så att det blir lätt att ta beslut"

Kvinna, 40 år

I fokusgrupperna uppskattades den korta textförklaringen som kompletterar jämförprisuppgifterna. Uppfattningen bekräftades i den kvantitativa studien. Här uppger flest elkonsumenter (47 procent) att jämförprisuppgifter tillsammans med en förklarande text gör det enklare att förstå hur de kan använda jämförpriset.

En högre andel upplevde att 'varav påslag'-modellen och 'ett pris'-modellen gjorde det svårare att förstå jämförpriset än vid 'text'-modellen (23, 25 respektive 7 procent).

Fokusgrupperna visade dock att de som redan har god kunskap uppskattar att kunna urskilja spotpris från bolagens påslag. Medan övriga deltagare tycker att det blir alltför komplext med denna extra information.

I fokusgrupperna testades även olika sätt att förklara uttrycket 'varav påslag'. De flesta deltagarna uppfattar att uttrycket 'varav skatter och avgifter' är tydligare än 'varav påslag' eller 'exklusive spotpris'.

En lagom lång förklarande text uppskattas och ökar förståelsen

"Det här [varav påslag-modellen] gör att man förstår hur mycket ett företag tar betalt och hur dyrt det är. Man förstår prissammansättningen bättre"

Kvinna, 30 år

"Man har nytta av detta när man tecknar avtalet [varav påslag-modellen]. Det är då man vill ha det"

Man, 60 år

Hur kan jämförpriset bli mer användbar?

Följande är några medskick till elmarknadens aktörer om hur jämförpriset för elavtal kan göras mer användbart för elkonsumenterna.

Skapa förtroende för jämförpriser

Det finns en oro bland konsumenterna att de ska bli lurade när de tecknar elavtal. Det är därför viktigt att elmarknadens aktörer skapar ett förtroende för jämförpriset. Det bör tydligt framgå vad som ingår i jämförpriset, att det är ett totalpris och att alla elhandelsföretag har räknat på samma sätt. Det är också viktigt att tydliggöra hur jämförpriset är tänkt att användas.

Jämförpris bör finnas på så många ställen som möjligt

För att öka kännedom och användning av jämförpris bör det finnas på elhandelsföretagets webbplats och i deras marknadsföring (som kravet i föreskriften), men även på jämförelsesajter som har en betydande roll vid köpbeslutet.

Använd olika lager av information där det är möjligt

Människor är olika och har olika behov av information. Elmarknadens aktörer bör överväga att ge konsumenten olika lager av information som kan visas och väljas beroende på intresse, när det är möjligt.

Källor

- 1: Information till företag om jämförpris för elavtal; föreskrift och vägledning (KOVFS 2012:1 med ändring KOVFS 2018:1), [konsumentverket.se](https://www.konsumentverket.se)
- 2: Prisinformationslag (2004:347)
- 3: Konsumentverkets bevakning av svåra marknader (2012–2020), [konsumentverket.se](https://www.konsumentverket.se)

Kontakt

Analysenheten, Konsumentverket